Poštnina plačana v gotovini

Cena 1 Din

POHOD

Letna naročnina znaša Din 40·—.
Uredništvo in uprava v Ljubljani,
Gledališka ulica štev. 8. I. nadstr.
Račun pri Poštni hranil. št. 16.160.
Rokopisov ne vračamo!
21-09 TELEFON 21-09

V Ljubljani, dne 7. januarja 1933. Štev. 1 — Leto II. IZHAJA VSAKO SOBOTO

Šesti januar

Kako hiti čas. En dan izpodriva drugega, leto se vrsti za letom, skrbi vsakdanjega življenja pa moré vse naše misli in tako živimo dejansko le z dneva v dan. Brez vsakega poleta lepimo na polzkih tleh puste vsakdanjosti in ne mislimo ne nazaj ne naprej.

Kdo misli še danes na september 1908, junij in julij 1914 ter oktober 1918? Za kratek hip se pojavi bežna slika takratnih dogodkov pred našimi očmi, nihče pa se ne bavi z ozadjem in globljo vsebino teh, tako značilnih in za nas tako pomembnih dogodkov. Saj smo jih vendar doživeli, poznamo jih, čemu naj še govorimo o njih, ko je treba rešiti mnogo važnejših problemov n. pr. vprašanje dobrih sportnih odnošajev z Italijo!

Štiri leta so minula od onega 6. januarja, ko je zaklical naš narodni vladar svoj odločni: »Stoj, do tu in ne dalje!« Kot veren sin svojega velikega očeta vdan demokraciji in parlamentarizmu je moral naš vladar ukiniti ono demokracijo, ki je bila le še farsa in zgolj demagoško zavajanje ter izrabljanje bedaste mase za osebne interese političnih voditeljev. Ti voditelji so se vrinili med narod in njegovega vladarja ter stvorili zid med tema dvema temeljnima faktorjema naše države. Ta zid so tvorili oni politični voditelji, ki so hoteli podjarmiti narod in kralja, da bi nemoteno lahko pljačkali narod in državo, prevzemali reparacije in si gradili palače, ustanavljali z velikim pompom vedno nove, seveda povsem varne denarne zavode, pa jih tiho napuščali kot trhle zgradbe, ko so spravili na varno nagrabljene milijone!

Oddahnil si je narod, ko je bila izrečena velika, vsebinsko tako pomembna beseda »Kralj in narod!« Vsi so čutili globoki pomen teh, tako preprostih besed, vsi so bili uverjeni, da bo bodočnost lepša in srečnejša. No da, bila bi, če bi ne bilo starih politikov! Kot podgane iz potapljajoče se ladje, tako so skakali stari partizani v novi režim. Najbolj navdušeni nad izvršeno spremembo so bili baš oni, ki so vladali do 6. I. 1929. in spravili s svojim državotvornim delom državo na rob propada in slednjič primorali našega vladarja, da je spregovoril tako divne besede o Jugoslaviji in Jugoslovanih, o enotnem narodu in edinstveni državi. Vsi bivši voditelji nesrečne SHS so kričali hozana, trkali se na prsa in proklinjali vse to, kar so delali prej sami, pljuvali na vse ono, kar je bilo plod njihovega duha in njihovih rok. Pošten človek je gledal začuden okoli sebe in se spraševal kje pa so oni, ki so prej tako izžemali narod in državo?

Bilo je res čudovito. Nikogar niso obesili ali zaprli, nihče ni bežal iz države, pa vendar ni bilo več partizanov! Kam so se udrli? Saj so vendar obdržali svoja imena, hodili dvignjenih glav med nami in govorili blesteče besede o Jugoslaviji in jugoslovanskem narodu, izražali se prezirljivo o dogodkih izpred 6. januarja in odločno zatrjevali, da ni treba nobenih nacionalističnih organizacij več, ko smo vendar vsi brez vsake izjeme pravoverni jugoslovanski nacionalisti! Nas, starih nacionalistov je bilo kar sram naše lastne preteklosti. Take divne nacionalne borce smo napadali, proti njim se borili, takim idealistom smo odrekali pravico nastopati v imenu jugoslovanskega naroda in jugoslovanske države! Jasno je, da smo izvajali posledice. Kot povsem nepotrebni smo se razkropili na vse vetrove, opustili vsako delo in občudovali stare partizane, ki so polagoma, toda zanesljivo pristavljali svoje lončke, zlasti potem, ko so postali po 3. 10. 1929. v resnici Jugoslovani.

Kralj in narod! Dokler ne bo uresničen ta ideal, dokler ne bosta v resnici vladala le dva, kralj in narod, tako dolgo ne bo Jugoslavija trdna, kompaktna tvorba, varen dom vsem delom našega naroda in nedostopna trdnjava vsem zunanjim sovragom. Šesti januar docet! Ali se res ne bomo naučili nikdar ničesar iz svoje lastne zgodovine. L. 1914. so nas vodili točno isti politiki kot leta 1918.! Do 6. 1. 1929. so držali krmilo v rokah prav isti ljudje, katerim zaupa naš narod tudi po tem dnevu. Še danes drvi naš narod za istimi demagogi, čeprav je čutil na lastni koži uspehe njih državniške sposobnosti, čeprav je videl na lastne oči njih akrobatske skoke in šarlatanske metamorfoze. Predvčerajšnjim zagrizen avtonomist in federalist, včeraj po sili razmer zagrizen jugoslovanski unitarnist, danes — ko ne čuti nad seboj biča — zopet federalist, kateremu ni nobeno orožje dovolj podlo in ki zopet pljuje na to, kar je blagroval neposredno po 6. 1. 1929.

In narod? Slepec, ki sledi sladkim besedam priliznjenega vodnika, ker ne vidi njegovega podlega izraza, nepobolj-ljiv lahkovernež, ki čuje lepe besede, je pa prepovršen, da bi jih analiziral in bi se vglobil v miselnost onega, ki izgovarja te lepe besede.

Delo za narod! Stari politiki ga ne morejo vršiti, dokazali so dovolj, da za tako delo niso sposobni. Tega dela niti ne smemo prepustiti onim, ki ga smatrajo le za sredstvo, da s takim delom dosežejo osebne koristi, splezajo po hrbtu naroda navzgor in se nato zabubijo v svoji lastni maski. Ni dovolj hujskati ljudi, širiti pesimizem in nezaupanje napram vsemu onemu, kar ni v zvezi z lastno osebo enega ali drugega političnega veleuma, podlo je skrivati svoje lastne grehe in napake s poudarjanjem in izrabljanjem napak, ki jih delajo drugi.

Pojdi med narod in govori mu resnico! To bodi naše geslo, to bodi posledica nauka, ki nam ga daje tudi 6. 1. 1929. Dokler narod ne bo spregledal in ne toliko razsoden, da bo znal ločiti plevel in zrnje, tako dolgo mu niti ponovni šesti januar ne bo pomagal. Ti Narodna odbrana, razširi svoja krila, zanesi svoje ideje med široke plasti celokupnega našega naroda, uči ga in kaži mu vse strašne posledice zaupanja, katero je dajal in daje še danes faliranim voditeljem nekdanjih političnih partij, uči ga pa tudi spoznavati prave Jugoslovane in jih ločiti od onih, ki skrivajo še danes pod plaščem jugoslovanstva svoj stari partizanski obraz in svoje stare partizanske instinkte. Namen Tvojega dela bodi samo to, da bo naš narod enkrat vendarle sposoben razumeti vso globoko vsebino šestega januarja in da bo sposoben slediti visokim nalogam, ki mu jih nadeva izrek »Kralj in narod«.

Kriza in hazardiranje z narodnim premoženjem

Narodna odbrana — zovi, samo zovi...

Od vseh strani nam prihaja nebroj pritožb o nepopisnih izrodkih zlorabe in korupcije vseh vrst, o brezvestni in nesposobni upravi in s tem zvezanem nezaupanjem naroda v denarne zavode, o zlorabi državljanske gostoljubnosti od strani tujcev in njihovega izkoriščanja gospodarskih dobrin na škodo domačih brezposelnih. Vsak dan dobivamo prošnje, da v imenu Narodne odbrane dvignemo glas do naše še nepokvarjene in idealne javnosti, ki ji je »država nad vse«. Storili bomo to rade volje, prosimo samo, da pomaga v tej težki borbi vse, kar je poštenega in značajnega. Žigosali bomo vso gnilobo javnega in gospodarskega življenja ter vzgojevali narod, dokler ne bo prepričan, da kljub težkim razmeram ni nobenega vzroka za malodušnost, temveč da vsi dobri Jugoslovani samozavestno dvignemo glave in odločno zakličemo »narodnim vampirjem«, tem krvosesom na zdravem državnem organizmu, da je njihovemu nekaznovanemu satanskemu izkoriščanju države in naroda definitivno odklenkalo.

Drug za drugim morajo pred ljudsko sodišče, ne eden krivec ne sme uiti zasluženi kazni in odgovornosti, ki jo je prevzel z upravo narodnega premoženja! To ozdravljenje naših gospodarskih in socialnih razmer je najvažnejša naloga, ki se ji bo Narodna odbrana v tem letu posvetila z najneizprosnejšo borbo proti vsemu, kar more škoditi splošnemu narodnemu blagru. Naš program »Svoji k svojim« bomo izvajali z vso doslednostjo in brez ozira na eventualne žrtve. Kar je poštenega in dobrega, naj živi in prospeva, kar je nepoštenega in škodljivega splošnosti, naj propade! To je zakon narave in tako mora biti v vsaki dobro upravljeni in urejeni državi. Zato bomo prinašali po vrsti prevažne gospodarske in socialne članke z edinim namenom, da merodajni krogi še storijo mogoče zamujene dolžnosti. Ako bi naš splošen klic ostal glas vpijočega v puščavi, bomo prinesli članke s polnimi imeni krivcev! Poznamo jih prav dobro, pa naj so niti korupcije in izkoriščanja razpredene še tako premeteno v državi in naj iste segajo še v tako odlične kroge. Prizanašali ne bomo nikomur, to zahteva od Narodne odbrane blaginja države!

V naslednjem prinašamo v celoti članek enega naših najodličnejših narodnogospodarskih sodelavcev in strokovnjakov, merodajnim krogom glasen in odločen memento še par minut pred dvanajsto uro!

Pogreške in zablode denarnih zavodov

Denarnim zavodom bije danes dvanajsta ura... Rekli boste, da je tako naziranje pesimistično. Dobro! Če bomo storili prav vse korake za zboljšanje današnjega, popolnoma razrvanega stanja denarnih zavodov, ta pesimizem tem korakom gotovo ne bo škodoval. Ako pa je naša pesimistična trditev upravičena, bomo imeli vsaj zavest, da smo storili prav vse, kar nam nalaga naša dolžnost, da obvarujemo naše narodno gospodarstvo pred katastrofo.

Za katastrofo sta odločilna pri nas dva momenta: Prvi je ta, da je bilo državno nadzorstvo nad denarnimi zavodi nezadostno. To nadzorstvo se je omejilo le na nebistvene formalnosti, ni se pa razširilo na gospodarsko poslovanje zavodov. Bilance so se sešteval e, ne pa tudi ocenjevale. Saj vemo, da je bilanca kakor harmonika, ki se poljubno raztegne ali pa tudi skrči. Nadzorstvena oblast ni gledala na strogo izvrševanje pravil in ni preiskovala postavk izdatkov, ki so največkrat zavite v neprodirno tajnost. Krivci se niso kaznovali.

Drugi moment pa je bil ta, da so denarni zavodi po večini zgrešili svoj namen. Banke so postale industrijska podjetja in so pravi bančni posel zanemarjale. Industrijska podjetja so bila lukrativna le za gotov krog, ne pa za banke, to je vlagatelje in dolžnike, iz kojih vlog in plačil so se vsa ta industrijska podjetja finansirala. Vodilni faktorji naših bank niso imeli pojma o načinu, kako je voditi industrijo. Zato so bile banke navezane na tuje nameščence. Umevno je, da so ti poslednji v prvi vrsti ščitili svoje interese. Vodilni bančni krogi — v prvi vrsti direktorji — niso pri teh poslih ničesar riskirali, riskiral je le vlagatelj, ki je svoj denar zaupal banki. Končne usode velikega števila teh bančnih industrij nam ni treba šele naštevati, polomi bank v zadnjih letih so nam najboljši dokaz za to trditev.

Razkošne palače, visoke obresti...

Uprave naših bank so bile naravnost luksusiozne. Da so se ti ogromni stroški krili, so morali dolžniki plačevati visoke obresti. Velikanske palače so se gradile iz denarja vlagateljev, zakaj, to vedo menda najbolje oni, ki so imeli od tega koristi. En slučaj: Zgradila se je palača za 30 milijonov, ki se je po polomu banke prodala za 9 milijonov, in še za to prodajno ceno so morali prodajalci plačati 1 milijon provizije! Da so taki denarni zavodi dobili potrebna denarna sredstva, so dajali vlagateljem visoke obresti, čeravno je gospodarski aksiom: Visoke obresti, mala sigurnost, nizke obresti, visoka sigurnost. Na ta način so seveda privabili vlagatelje. Da pa plasirajo odvišni denar, so morali riskirati in posledice so bile — polomi... Reelen dolžnik je dobival pri moralnih denarnih zavodih kredit za nižje obresti, za visoke obresti je sprejemal kredit le dvomljivi dolžnik. Naravno je, da so tantieme in provizije igrale pri takih kupčijah — glavno vlogo. Če se je znižala plačilna zmožnost dolžnika, se konto aktiv v bilanci temu znižanju ni prilagodil. Prvotna postavka se je vodila v bilanci kot aktivum tudi nadalje in le v skrajni sili so se »dubioze« odpisovale. Razkošne palače so se kot aktivno premoženje v bilanci navajale s polnimi zneski gradbenih in »drugih« stroškov, čeravno so bile te palače že takoj po dovršitvi znatno manj vredne.

Hranilnice v bančni povodnji

Na drugi strani so pa hranilnice, v prvi vrsti hipotekarne, prevzele pri nas vlogo bank in dovoljevale milijonska posojila, četudi posojilo ni bilo v smislu štatutov pupilarno varno krito. Znano nam je, da se je investiral denar takih zavodov z dovoljenjem nadzornih oblasti v delnice bančnega zavoda, ki gotovo ne tvorijo podlage za pupilarno varnost.

Take hranilnice so vendar socialne ustanove, kot take v prvi vrsti namenjene malim vlagateljem in malim dolžnikom. Umevno je, da je mnogo sigurneje obesiti en milijon na dvajset klinov, kakor pa samo na enega. Pri malih upnikih hranilnica le redkokdaj izgubi. Isto načelo velja tudi za vloge. Milijonske vloge hranilnica težko izplačuje, male brez vsakega trenja. Mali vlagatelji niso špekulanti, večji pa običajno vedno. Ti poslednji nalagajo denar le za kratek čas, dokler se jim ne nudi kaka boljša kupčija. Napačno je takim vlagateljem nuditi visoke obresti, kajti zavod mora biti vedno pripravljen, da bodo ti ljudje vlogo dvignili. Vse take kupčije so torej posli bank, ne pa pupilarno varnih zavodov.

Kdo vzdržuje in podzavestno širi nezaupanje?

Sedanje nezaupanje v denarne zavode nekako podzavestno vzdržuje nadzorna oblast in pa zavodi sami, ki ga z dneva v dan še večajo. Oglejmo si samo nemoralno kupčijo s hranilnimi knjižicami. Danes so te zakotne kupčije kaj živahne. »Tečaji« hranilnih knjižic posameznih denarnih zavodov se gibljejo pri nas od 75 do 30%. Nihče se ne zgane! Državna oblast mirno tolerira inserate, v katerih se kupujejo in prodajajo hranilne knjižice, umevno za nižjo ceno kot se glasi vloga. Vodstva denarnih zavodov se za taka nemoralna postopanja prav nič ne zmenijo. Ni čudo, da si ljudstvo pri tem upravičeno misli: nekaj pa mora vendar biti na defetističnih govoricah, da so hranilne vloge v nevarnosti. Zato tudi prebivalstvo drži denar raje doma, kakor da bi riskiralo svoje vloge. Koliko milijonov narodnega premoženja gre v zgubo, ker denar leži mrtev, mesto da bi oplajal narodno gospodarstvo.

Taka situacija se ne more dolgo več vzdrževati, udje živega telesa, ki smo jim dotok krvi podvezali, morajo odmreti. — Tako mora tudi narodno blagostanje in narodno gospodarstvo usahniti, če se mu podveže dotok potrebnih sredstev, če se mu podveže promet in kredit.

Poštena uprava je najsigurnejša garancija za vsak denarni zavod, in to poštenost mora ljudstvo dobiti nazaj za vsako ceno. Ta zavest je pa zavisna od vodilnih oseb zavoda in pa od praktičnih vzgledov, da se vsaka nepoštenost eksemplarično kaznuje tako v javni kakor zasebni upravi. Šele tedaj bo začetek konca sedanje krize. Ona kvarljiva miselnost, da je boljše uživati to, kar imam, čeravno le nekaj dni, da vsega ne izgubim, bo izginila. Varčevanje se bo zopet vrnilo in s tem blagostanje.

Kje je rešitev? — Državna kontrola

Le z radikalnim postopanjem. Gospodarska kriza je postala že prava epidemija, ampak ne radi splošnega obubožanja, pač pa radi napačne miselnosti, da nam ni pomoči. Vsak živi preko svojih razmer. Radikalno sredstvo bi bilo po našem menju, da se vsi denarni zavodi postavijo pod najstrožjo državno kontrolo. Upravni in nadzorstveni sveti naj se razpuste, za komisarje pa naj se postavijo pošteni meščani ali občani, ki so znani kot dobri gospodarji. Njim naj se dodeli sosvet iz krogov upnikov in dolžnikov, in sicer v enakem razmerju, kajti ti imajo največji interes, da se uprava dobro in pošteno vodi.

Komisar naj s sosvetom izdela takoj točno bilanco. Zavod, ki je sposoben za življenje, naj živi, zavod pa, ki nima življenjske sposobnosti v sebi, naj likvidira. Osebe, ki imajo maslo na glavi, naj se eksemplarično kaznujejo. To postopanje bi se moralo uvesti za vse denarne zavode brez izjeme. Predvsem bi bilo treba dognati, kaj je vzrok tega slabega stanja neglede na slučaje, v katerih igra važno vlogo splošna konjunktura denarnega trga, trgovine, obrti in industrije, ki je danes postala tako neugodna, da mora slabo fundirano podjetje prenehati. V prvi vrsti pa nosijo krivdo — kakor smo že omenili — nesposobni vodilni organi, ki so lahkomiselno dovoljevali kredite ali pa zavestno imeli pred očmi samo lastno korist, medtem ko se za koristi zavoda niso brigali. Dogaja se tudi, da prevzemajo vodilna mesta večkratni zaslužkarji, ki so zainteresirani celo na konkurenčnih podjetjih. Vlagatelj mora

biti zaščiten, dolžnik ne izkoriščan. Uprava mora biti poštena in se v nobenem primeru ne sme kititi z razkošnostjo. Denarni zavodi morajo postati socialne ustanove, pri katerih je vsako izkoriščanje izključeno.

Slamnati možje za strašilo v koruzo!

Obenem s postavitvijo vseh denarnih zavodov pod državno kontrolo v gori označeni obliki bi se morala izvršiti popolna reforma denarništva. Kvarni in samolastni vplivi ravnateljev bi se morali odstraniti. Iz prakse vemo, da ima upravni svet le redkokdaj vpogled v posle zavoda in slepo kima predlogom ravnatelja. Če je ta pošten in previden, gre vse v redu. Gorje pa zavodu, ako ni tako. In če tak mož s tako visoko polnomočjo zaide na stranpota! Upravni svet mora svoje naloge resno izvrševati, temeljito mora poznati vse poslovanje zavoda, ker le na ta način more nadzirati poslovanje uradništva. Predsednik mora biti prvi uradnik zavoda, kakor je župan prvi uradnik občine. On mora biti v stalnem stiku z vodilnimi uradniki, udeleževati se mora vseh konferenc, pri katerih se na podlagi skupnega posvetovanja in skupnih razgovorov urejuje poslovanje zavoda. Noben nameščenec ne sme biti član uprave, niti lastnega niti tujega zavoda. Da se prepreči preobremenitev in ev. križanje interesov, ne sme noben član uprave ali nadzorstva biti istočasno član drugih zavodov. Slamnati možje in tantijemarji morajo absolutno izginiti.

Dol z obrestno mero!

Obrestna mera je previsoka za vlagatelje kakor tudi za dolžnike. Ni socialno, če živi premožen človek brez vsakega dela od visokih obresti, ki mu jih plačuje dolžnik zavoda. Ako bi bile te obresti nižje, bi marsikdo svoj denar drugače investiral, nakupoval državne papirje, da ne bi bilo treba državi iskati posojil v tujini. Z državnim zakonom bi se morala določiti višina hranilnih vlog, ki jih sme sprejemati denarni zavod z ozirom na svoje jamstvo. Noben denarni zavod si ne sme iz hranilnih vlog vlagateljev graditi svojih upravnih poslopij. Ako se gradi iz rezerve, mora zgradba donašati toliko čistega dobička, kolikor so ga donašale poprej rezerve. Vsekakor pa morajo odgovarjati vrednosti investiranega kapitala.

Noben denarni zavod ne sme biti industrijski podjetnik. Ako pravila temu ne nasprotujejo, si lahko nabavlja industrijske papirje, toda ne v taki meri, da bi postal zavod odločilen faktor podjetja.

V nadzorstvo in kontrolo denarnih zavodov smejo priti le juridično in trgovsko naobražene osebe. Liste takih oseb naj sestavijo poklicne organizacije, višje sodišče pa naj v vsaki banovini sestavlja revizijske komisije.

Čiste bilance!

K sredstvom kontrole spada tudi način sestave pravilne bilance. Bilanca mora odgovarjati ne samo načelom resnice, pač pa mora biti tudi tako specializirana, da je premoženje zavoda v svojih sestavinah pregledno tudi v poedinih postavkah. Glavna skupščina delničarjev ne sme imeti pred seboj zaprte in nepregledne bilance in enakega računa zgube in dobička. Poročilo o bilanci denarnega zavoda bi morala razložiti posebna komisija, ta pa ne bi smela obstojati iz delničarjev, ki so bili voljeni le na podlagi majoritetnega principa. Vlagatelji in dolžniki so važen sestavni del denarnega zavoda.

Funkcionarji denarnih zavodov in nameščenci ne smejo imeti nobenih poslov z lastnim zavodom, izvzemši hranilne vloge in depozita. Reforma mora nujno zahtevati materielno odgovornost funkcionarjev in vodilnih uradnikov.

Narodno gospodarstvo mora biti pošteno, tedaj bo tudi pošteno prebivalstvo, bo poštena javna in zasebna uprava. Poštena država pa uživa povsod ugled in — spoštovanje!

Te naloge mora nujno izvršiti nacionalna organizacija, ki z vsemi sredstvi hoče in mora rešiti državo ob dvanajsti uri!

I. B.:

O slovenski cmeravosti

Že v Stritarjevi dobi se je pojavila v naši javnosti zahteva, naj bi slovenski pesniki peli bolj v duru, t. j. naj bi ne bili tako mehki, otožni in sentimentalni, kakor je bilo to takrat v navadi. V Stritarjevi dobi je namreč tista sentimentalnost ali svetožalje postala moda. **Stritar nam je bil tak pesnik** in vsi, ki so bili iz njegovega gnezda. Mladiči so pač peli kakor je zahteval mojster, Stritar pa je zahteval od pesnika, da čuti »človeštva neskončno gorje« in da mora to bolest izražati v svojih pesmih.

Vzor takega pesnika je postal najboljši Stritarjev učenec — **Simon Gregorčič.** Njegova milo tožeča pesem je opajala in osvajala slovenska srca. Bila je naravna pesem slavca, ki poje pesem hrepenenja po svobodi in ljubezni. Usoda pesnika je bila tako sorodna usodi njegove domovine, da smo radi poslušali njegove tožbe, pa naj je nam pel o ujetem ptiču ali o potujčeni zemlji. Postal je naš pravi narodni pesnik in za njim so šli vsi, ki so mislili, da je to edino prava pot poezije... To ni bilo nič čudnega. Takrat smo se Slovenci začeli ozirati po svoji legi in zgodovini in smo spoznali ves svoj težki položaj. Tisoč let suženjstva in skoraj nikjer upanja na rešitev! Zato smo tako proslavljali balkanske borilce za svobodo (N. pr. Gregorčič v pesmih »Biser«, »Hajdukova oporoka« i. dr.) Tam smo slavili junaštvo, doma pa smo vzdihovali!... **Postali smo narod jamralcev.** Tužna Istra, tužni Korotan, večna pesem o zatiranju, potujčevanju, propadanju... **To nam je nekako prešlo v meso in kri. To je bila vzgoja — sredi vesele narodne pesmi naenkrat umetna melodija v samem molu.** Za svoj čas je imela ta vzgoja gotovo nekaj dobrega na sebi, mogla pa je postati nevarna v času realnega političnega boja. **Oni, ki je našo domoljubno pesem v molu izpremenil v močan dur, je bil Aškerc.** Pri njem ni nič sentimentalnosti in mehkužnosti — Aškerc je trd, kremenit in bojevit. Taka je tudi njegova pesem. Videl je da s cmeravostjo ne pridemo nikamor. Lega in zgodovina domovine sta mu pokazala pravi politični ideal: **obrnil je svoj pogled na vzhod in spoznal edino pot do svobode: jugoslovanstvo, slovenstvo.** Njegov polet je bil tako mogočen, da drugi niso mogli za njim. Preveč svobode je žarelo izza njegovih kril. **Zato je ostal pesnik mehke slovenske duše Simon Gregorčič. Aškerca pa smo proglasili za pesnika balad in romanc, da nam ni bilo treba premišljati o njegovih političnih ciljih.** Njegova pesem se nam je zdela preveč »dur« in kritiki so ji skoraj odrekali umetniško vrednost. **Kadar namreč kak pesnik ali pisatelj nam politično ne konvenira, mu kratkomalo odrečemo umetniško vrednost njegovih del. To smo doživeli zopet v zadnjem času, ko se je obrnila jeza avtonomistov proti O. Župančiču...**

Prešla je strašna pesem v vseh durih in molih — svetovna vojna... Evropsko ozračje se je izčistilo — pariška konferenca je potegnila nove meje — začelo se je novo življenje. **Slovenci smo na pariški konferenci slabo opravili. To ni nič čudnega. Preveč smo verjeli v večni obstoj Avstrije, da bi si bili prej našli prijateljev med evropskimi narodi. Saj povečini nas sploh poznali niso. Če bi bil kdo prej delal kako propagando v inozemstvu, bi ga bili doma proglasili za veleizdajalca.** Ko smo med vojno začeli postajati »veleizdajalci« in »Jugoslovani«, je bila naša usoda že odločena. Niti Wilson ni mogel več rešiti svoje črte, marsikaj pa smo v tistih usodnih dneh pokvarili mi sami. **Tudi koroško vprašanje smo reševali tako, da smo ga rešili — drugim v prid.** Prav zaradi slovenske cmeravosti in domišljavosti. Tako so bile naše nove meje določene morebiti za dolgo vrsto

Sicer je težko potegniti državne meje v Evropi tako, da bi bili vsi narodi v svojih narodnih državah — tudi princip samoodločbe ni v tem oziru vsegamogočen — **vendar je za nas tragično, da je ostala tretjina Slovencev izven naše narodne države.** Od 1½ **milijona je pol milijona pod tujimi vladami. To je žalostno.** In ko bi zaradi tega vzdihovali in tarnali naši kulturni jamralci — bi bilo to **popolnoma razumljivo...** Toda to tarnanje in jamranje se ne nanaša naizven, ampak na znotraj, naši t. zv. **kulturni delavci vzdihujejo že ves čas nad tem, da smo v Jugoslaviji!** Že 14 let posluša Slovenija to milo javkanje in vzdihovanje — zato ni čudno, da se je O. Župančič v svojem članku »Adamič in Slovenci« dotaknil tudi te cmeravosti naših »budnih stražarjev«, kar so mu naši cmeravci zelo zamerili, kakor se vidi iz »**Krize Ljubljanskega Zvona**«. Namesto proti njim — pravijo budni čuvarji — bi se bil moral obrniti Župančič **proti onim, ki so izdali slovenstvo, to so — jugoslovansko misleči Slovenci. Ker smo to pred vsem mi, je treba da izpregovorimo o tej slovenski cmeravosti, ki sedaj napoveduje boj ne le »izdajalcem« ampak tudi mlačnežem, to je proti vsem tistim, ki se ne bodo borili za slovenstvo proti** neki imaginarni nevarnosti z imenom jugoslovanstvo.

Začelo se je to takoj po vojni, ko so se neki neodgovorni in nerazsodni ljudje — v tistih kritičnih dneh — poigravali s **»slovensko republiko«,** potem je prišlo usodno leto 1919., ko je na **Zaloški cesti** moralo pasti nekaj delavskih žrtev, ker so se cmeravci hoteli igrati »sovjete« (eden iz njih je bil baje določen za prosvetnega komisarja!) potem je prišla na vrsto znana izjava za slovensko **kulturno avtonomijo,** ki je bila katoliškim politikom pooblastilo za njih separatistično politiko. Cmeravci in jamralci so dobili svoje glasilo v »Avtonomistu«, ki je nesramno napadal vse, kar je bilo jugoslovanskega. Zopet in zopet se je iz teh vrst začul klic, kakšna krivica se godi Slovencem v Jugoslaviji, dasi je prav ta Jugoslavija z velikimi žrtvami ustanovila slovensko univerzo in kulturnim delavcem, ki so hoteli delati, poskrbela za kruh v državnih službah. In vendar je ravno univerza postala središče vse cmeravosti in jamralstva in ljudje, ki so sedeli na dobrih drž. mestih, so grdili državo pred svetom.

Po ustavi je imela biti Slovenija razdeljena na dve oblasti. Kakšen krik in vik med vsemi cmeravci in jamralci! Razširjali so tarnanje, **o nesrečni slovenski zemlji, ki je razdeljena na 5 delov: Primorska, ljubljanska oblast, mariborska oblast, Koroška, Prekmurje...** Torej odrešena in neodrešena domovina, kar bi bilo za cmeravost popolnoma dovolj, ampak Koroška in Primorje in mariborska oblast to je vse eno!!! Kakor da smo že kdaj imeli zedinjeno Slovenijo! In kakor da je Jugoslavija tista, ki dela take krivice. Ko bi to tarnanje ostalo doma, bi bilo brez pomena, **a seglo je za mejo in tam dajalo upanje onim, ki so prežali na naše meje...**

Da so cmeravci pri vseh volitvah podpirali separatistične stranke, ki so morale voditi do katastrofe, je samo po sebi razumljivo, zato pa so zahtevali od drugih, naj delajo čudeže... Prišel je zakon... Kralj je reševal državo v znamenju jugoslovanske misli... Končno je država dobila svoje pravo ime... Razdelitev v banovine. Bela Krajina je padla pod savsko banovino. Cmeravci so se zopet cmerili. Kaj bo zdaj? Zopet izjava! In vendar je Bela Krajina že sto in sto let sama sebi zvesta, dasi je Karlovcu bliže ko Ljubljani. **Na eni strani krik o »samorodni in samobitni slovenski kulturi,« ki je vzrastla, raste in bo rastla sama iz sebe v svoji najbolj svojstveni svojskosti brez vseh tujih vplivov, na drugi strani pa tak strah pred narodno državo, ki je šele dala tej kulturi popolno možnost svobodnega razvoja — to je cmeravost, to je ono slovensko jamralstvo, ki prikriva lastno nezmožnost s tem,** da dolži druge zaprek. In tako dolže ti cmeravci slovensko meščanstvo, naprednjaštvo, demokrate, skratka vse, ki so se borili za slovenstvo (za slovenstvo pa se moremo boriti le kot Jugoslovani!) nekih grehov proti slovenstvu, kakor da se gode slovenščini ali slov. kulturi v Jugoslaviji kake krivice. Še enkrat se še niso ti jokavi branitelji slovenstva obrnili tja, kjer je slovenstvo res v nevarnosti, pač pa **s svojim večnim tarnanjem vzbujajo za mejo domnevo, da je za slovenščino v Jugoslaviji večja nevarnost, kakor izven nje... Take izjave pa slišijo tudi oni, ki se čutijo poklicane, da »osvobode nesrečne Slovence in Hrvate« in smatrajo tako vzdihovanje kot klicanje na pomoč, da prineso narodom po rimskem pravu svoje pravice...** To je zunanji uspeh tega cmeranja!!! Zato se je pesnik Župančič dotaknil tega žalostnega vprašanja, ki polni že celo desetletje naš kulturni in literarni svet, kjer se pod pritiskom pesimistične atmosfere pojavljajo pridvidi in predsodki, ki so samo dokaz slovenske malodušnosti in omejenosti. Proti temu žalostnemu javkanju se zdi Adamičev smeh kot nekaj oživljajočega... Tudi on je videl temne strani življenja, spoznal trpljenje mas, izkusil bedo in glad — a v domovino se je vrnil s smehom. To je tisti življenjski optimizem, ki premaguje temne sile in ustvarja tudi v najtežjih okoliščinah dela, ki dvigajo druge za seboj. Adamič se je prismejal in njegovi so ga sprejeli... Naenkrat pa so se začeli cmereti: saj ne piše slovenski... Kakor da bi tega prej ne bili vedeli... In veseli smeh so zasenčile puste debate.

*

Kakor je šla predvojna preporodovska generacija **z verujočim optimizmom** preko milo vzdihujočega slovenstva v Zarje Vidove, tako gre naš **nacionalizem preko te slovenske cmeravosti naprej v svetem prepričanju, da je v Jugoslaviji zavarovano slovenstvo pred vsako** nevarnostjo in da je odvisno od dela (ne od zabavljanja!) naših kulturnih delavcev, kako bo rastla slovenska kultura in literatura, ki ima v tej državi vse temelje za svoj popolni razvoj. (Vzdihovanje o tujih ovirah je včasih samo dokaz o pomanjkanju lastnega idejnega sveta.) **S tem prepričanjem združujemo vero, da bo samo Jugoslavija rešilna za izvendržavni del slovenskega sveta. To prepričanje in to vero stavimo v nasprotje z zavijanjem in obupavanjem, ki že desetletje zatemnjuje slovensko kulturno obzorje, in vzbuja nade onim, ki računajo na slovensko nezadovoljivost v narodni državi!**

Res je, da ima ves povojni čas na sebi malo veselega, da je vsa povojna umetnost bolestno iskanje novih srečnejših svetov in da tudi v naši literaturi ne more odmevati zadostna pesem: a to velja za ves svet in za vso državo, za nas morda še posebej, če pomislimo na vse, kar se godi tik za našo mejo. A lahko bi bilo **še huje! Kar je za nas na svetu srečnega in dobrega, je Jugoslavija, ki je rešila slovenstvo vase, da v nji pokaže svoje tvorne sile.** Cmeravost in očitanje, da jugoslovanstvo ovira slovenski kulturni razvoj, je samo dokaz nehvaležnosti in nezmožnosti, ki ne moreta izpolniti one visoke naloge, ki jo ima literatura v sožitju in tekmi narodov, kjer samozavestna sila zmaguje nad javkanjem in tarnanjem, širokogrudnost pa nadozkosrčnostjo in bojazljivostjo. Dela govore, ne — besede.

V »Izjavi«, ki zaključuje »Krizo Ljubljanskega Zvona«, napovedujejo slovenoborci nov boj! Zmaga bo lahka, ker nimajo nasprotnikov. Bore se namreč za nekaj, kar sploh ni v nevarnosti. Zato bodo tudi njih zasluge na tem polju prazne. Ampak za njih slovenstvom se skriva vse nekaj drugega; zato bo tudi njim veljala Prešernova beseda,

da pravdajo se ti možje bor'biti,
za kar so se nekdanji abderiti
v sloveči pravdi od oslovske sence.

Če ni samoslovenska trobojnica pred letom na balkonu ljubljanske univerze preveč očitno pokazala, kako ozko se druži z nekim drugim prepričanjem.

Za državo, nacijo, socialnost in poštenje; proti krivicam, korupciji, laži, izigravanju in izkoriščanju!

REJEC MAKS:

Težka usoda katoliške jugosl. manjšine v Italiji

Iz Julijske Krajine prihajajo neprestano nove vesti o preganjanju naših bratov. Svet ve s kakim orožjem je italijanski nacionalistični imperializem v vsej povojni dobi, kljub najsvečanejšim obljubam z najvišjih mest, zatiral in iztrebljal avtohtoni element v tej najžalostnejši slovanski zemlji. Nad jugoslovansko Julijsko Krajino je zavladala strašna tišina grobov. Jugoslovanski jezik izgnan iz šol in javnih uradov se je zatekel v cerkev. Fašizem se je odločil, da ga izžene tudi od tu. Z brezobzirnostjo je uporabil tudi oni peklenski načrt, v katerem je našel sodelavca, kjer je katoliška jug. manjšina v Italiji najmanj pričakovala — v vodstvu katoliške cerkve.

Po podpisu sporazuma, katerega je papež Pij XI. sklenil z Mussolinijem 1. februarja 1929. in po objavljenju konkordata italijanske vlade z Vatikanom, je stopil Vatikan popolnoma v službo fašistične politike. Maurice Pernot, ki je kritiziral sporazum fašistične vlade z Vatikanom, poudarja, da ko papež daje, daje kot šef vesoljne cerkve, ko on sprejema, sprejema samo kot škof rimski in šef italijanske cerkve. Tako tesne vezi, vodstva katoliške cerkve s fašistično italijansko vlado so bile sprejete med samimi italijanskimi katoliškimi krogi zelo nepovoljno. Ti krogi niso mogli pozabiti fašističnega terorja iz preteklih let, ko je nastopil na strašen način, tako kot proti ostali italijanski opoziciji tudi proti cerkvi in duhovništvu in različnim voditeljem katoliške stranke. Večkrat so bili na sporedu tudi krvavi zločini fašistične čeke, kot je uboj svečenika don Minzonija, atentat na kardinala Ferrarija, uničenje katoliških zadrug in udruženj v Lombardiji, Toskani in Emiliji, nastopanje proti vodji Ljudske katoliške stranke in nje razpustitev, razpust mnogih drugih organizacij kot boy-scouts, katoliške banke itd. Italijanski katoliški krogi niso mogli umeti, kako je mogel papež paktirati s fašizmom, proti kateremu je še v letu 1928. poslal encikliko, v kateri toži radi kontrasta med fašistično koncepcijo države, po kateri je država idol in ono individualno, na kateri temeljijo katoliški nauki. Rochefort, potujoč po Italiji je rekel, da je dovolj žalostno, ker postavljajo katoličani na isto stopnjo goljufano Sveto Stolico in fašistično vlado — goljufov.

Še večja obtožba katoliške cerkve je izven italijanskih meja, kjer se govori, da je postala najvišja cerkvena hierarhija preveč italijanska. Najodločnejše katoliške osebnosti so nastopile s svojimi izjemami proti fašistizaciji cerkve. Pariški škof Dubois izjavlja: »Kakšne koristi bi imeli mi od nekako sličnega kontrasta, ko bi si želeli analogno stanje, kot je vzpostavljeno sedaj v Italiji«. (V tem času se je govorilo o sklenitvi konkordata med francosko vlado in Vatikanom.) Guizot še odločnejše napada: »Cerkev je bila vedno na strani despotizma.« Francoski list »La Lumisere« ugotavlja povodom ostre kampanje, katero je vodilo vse francosko mnenje proti okrnjenemu tronu Sv. Petra. »Maske so padle. Že nekaj časa sem nas katoliška demokracija prepričuje, da piha novi duh iz Vatikana. Povzdiguje z velikim glasom papeža kot pobornika miru, papeža kateri je postal prijatelj tolerance, papeža šampiona svobode, papeža protivnika fašizma. Evo ga danes kot zaveznika z ubijalci Matteottija. Omamila ga je vest o 2 milijardah zlatih lir, da je dovolil ubijalcem to, kar je odrekel vsem italijanskim vladam. Posvetna diktatura in duhovna diktatura, sili, ki vladata svet, sta danes v objemu«.

Še da navedemo, kar piše »Action Française«: »Katoliška cerkev je v zatonu. Že je nekaj časa tega, odkar je papeštvo nehalo biti duhovna sila. Rimska kurija ni nič drugega kot ognjišče osebnih in političnih intrig. Kurija je na strani denarja, na strani sile in proti onim, ki trpe ali so še pod jarmom socialne nepravice.

Dobro misleča svetovna javnost je obsodila italijanizacijo papeške stolce v Rimu. Svetovna katoliška javnost ni mogla doumeti taktike rimske cerkve, da se ta v pogrešeni zvezi z nekatoliškim italijanskim fašizmom odreče v veliki meri svoji univerzalnosti. Vso bridkost te zveze je naš narod v Italiji sprejel z veliko žalostjo.

Papeštvo je uživalo med katoliškimi Jugoslovani Julijske Krajine tak ugled kot še malo kje na svetu.

V vprašanju pravic jug. katoliškega rodu, v kolikor se to nanaša na uporabo lastnega jezika pod vodstvom domačih duhovnikov, so vrhovne cerkvene oblasti popolnoma popustile. A da bi čuvale izvesne privilegije za cerkveno hierarhijo, katero pa fašizem v protest ne priznava, so cerkvene oblasti odstopile od najosnovnejših pravic jug. katoliškega naroda. V lateranski pogodbi, zaključeni v februarju 1929. med Vatikanom in italijansko vlado, pravice jugoslovanskega jezika sploh niso zajamčene z ozirom na cerkev v Julijski Krajini. V členu 32. tega zloglasnega sporazuma, se odreja, kdo sme postati v Italiji duhovnik ali škof. Oseba, katera hoče postati duhovnik ali škof, mora po tekstu tega člena zadostiti dvema pogojema: biti mora italijanski državljan in **govoriti mora italijanski jezik** in to vse eno kje duhovnik ali škof pastiruje. Po konkordantu lahko pastiruje oni, ki ne razume niti ene slovanske besede, kateri po tem takem ne more niti govoriti z verniki. Ni glavno po sporazumu, da se z verniki ne more sporazumeti, nego glavno je, **da zna italijanski.**

(Nadaljevanje.)

Z obhodov

Maribor

ZADEVA »PRIMORJE«

Gospod urednik! Izvolite nam sporočiti imena Primorjanov, ki so onečastili ime »Primorje« v Trstu. (36 podpisov.)

Časopisi so navajali naslednje: **Herman, Svetic, Hasl, Zemljak, Slamič, Pišek, Jug I., Erman, Jež, Šenica** in **Uršič. Vodil je Danilo Sancin.**

KDOR ZANIČUJE SE SAM...

V vsaki številki »Pohoda« čitamo med dopisi, da se dogajajo nešteti primeri naravnost podlega zaničevanja lastnega jezika. Tu reklama, tam izložba, drugje nemška popevka, same »malenkosti« za mlačneže, a za nas nacionaliste vnebovpijoči grehi proti lastnemu narodu, proti narodni zavesti.

Pa ne mislite, da je pri nas drugače in mislim tudi, da ga ni kraja v vsej dravski banovini, kjer bi v večji ali manjši meri ne grešili s sličnimi »malenkostmi«. V časih narodnega prebujenja in vzgoje narodne zavesti so po čitalnicah in na taborih vedno poudarjali geslo: Kdor zaničuje se sam, podlaga je tujčevi peti. — In danes je pozabljeno to geslo — a nič manj ni potrebno, kot je bilo poprej. Še vedno pritiska s severa stomilijonski narod kot poprej in z jugovzhoda sega imperialistična roka naših sosedov po našem ozemlju.

In mi?

Dopuščamo, da se naši mlačneži poslužujejo **tuje** reklame, da hvalijo **tuje** blago, pojejo **tuje** pesmi in često se poslužujejo tudi **tujega** jezika v medsebojnem razgovoru. Tudi med ljudmi, ki se štejejo med nacionalne, opažamo take pogreške. — Povsod se dogaja to, in tudi pri nas opažamo slične pojave.

Z imeni na dan!

Sem mnenja, da bi ne zadostoval »Pohod«, če bi v vsem svojem obsegu prinašal samo imena nacionalnih grešnikov, pa če bi jih priobčeval tudi več mesecev. Toda one, ki grešijo v polni svesti greha, ki namenoma sramotijo svoj lastni narod in pripravljajo s tem najplodnejši teren za invazijo tujcev, take moramo pribiti na sramotni oder in pokazati narodu, kdo so njegovi največji škodljivci.

Ko stopa »Pohod« v novo leto, želim, da bi ne bilo treba priobčevati več imen, da bi se vsi zavedali, kaj so dolžni svojemu narodu in svoji državi in ne gnojili njive za tuje seme.

Ako bomo le mislili na geslo: »Kdor zaničuje se sam, podlaga je tujčevi peti«, in ako si to geslo osvojimo, dasi je zastarelo, bodo naše želje izpolnjene in tudi naš »Pohod« bo lažje služil večjim načelom in stremljenjem.

To so naše želje ob vstopu v novo leto.

SPORT IN NARODNOST

Sport in glasba sta internacionalna. To je že stara rečenica; toda tako točno, kot jo izvajamo Slovenci, jo menda nihče. Mi žal ne znamo ločiti mej nacionalnosti od mej internacionalnosti in na račun tega često in težko grešimo. Res je, da sta glasba in sport našemu narodu propagandno ogromno pripomogla v mednarodnem svetu, gotovo več kot marsikateri diplomat. Prav je, da gredo naša društva v tujino in tamkaj dostojno zastopajo naše barve in s tem najbolje propagirajo za našo državo. Ni še bilo čuti pritožb od zunaj, kadar in kjerkoli smo gostovali. Tem žalostneje je pa, da smo doma toliko bolj nedosledni in si pljujemo v lastno skledo!

Vsakemu Mariborčanu, ki se je količkaj zanimal za razvoj sporta v Mariboru, so še v spominu težke borbe, ki jih je moral boriti edini slovenski sportni klub po prevratu proti takrat še vsegamogočnemu nemškemu nasprotniku »Rapidu«. Znano je, da je »Rapid« izključno nemško, ali bolje rečeno, nemškutarsko društvo, ki mu je pridevek SK le krinka. Danes »Rapid« ni nič manj nevaren kot pred 10. leti, dasi se ne udejstvuje več tako očitno — uspeh dolgoletne borbe proti njemu. V svojih vrstah vzgaja nemškutarsko mladino, s službami jo naveza nase in marsikak slovenski mladenič zaide v te kalne vode. Znano je vsakonedeljno rajanje mariborske nemškutarije pri Anderlu, »Rapidovem« zatočišču, v družbi z graškimi izletniki, ki prihajajo trumoma preko meje vsako nedeljo, da se navžijejo poceni vina in podkrepe nemški duh v Mariboru. Vsako nedeljo se pri Anderlu hajla in popevajo nemške pesmi. Slovenec je tamkaj jako nerad viden gost!

Mnogo trdega dela je bilo treba da se temu nemškutarskemu klubu polagoma odvzema njegova moč, zmanjša vpliv, redči njegove vrste. Tu je igral najvažnejšo vlogo baš I. slovenski SK Maribor, ki je svojemu najhujšemu rivalu odvzel inicijativo najprej na zelenemu polju, ga potisnil v ozadje in s tem zmanjšal njegov vpliv in ugled doma in v sosednji Avstriji, kamor se »Rapid« vedno tako rad zateka. Marsikateri zaslepljenec je spregledal, zapustil nemškutarske in se uvrstil v slovenske vrste »Maribora«. Pred leti je bil celo povsem resno sprožen predlog o oblastni razpustitvi »Rapida«.

INŠPEKCIJI DELA!

V »Mariborer Zeitung« z dne 31. decembra 1932. čitamo naslednji inserat (seveda v nemščini). »Iščemo za večje število inozemskih delavcev **stanovanje** in prehrano, po možnosti v Meljah. Ponudbe na Jugotekstil, Trg Svobode 3.«

Gospodje pri **Jugotekstil** bodo seveda zopet imeli kopico izgovorov o »špecialistih«, »nenadomestljivih« itd. — Dovoljujemo si javno vprašanje Inšpekciji dela, ali ji je prihod teh inozemskih delavcev znan in kaj je ukrenila za zaščito našega domačega delavstva?

Trbovlje

ODPRTO VPRAŠANJE RADIO-ODDAJNI POSTAJI LJUBLJANA.

Četrtek dne 29. decembra t. l. ob 19. uri 30 min. na sporedu »Pogovor s poslušalci«. Zanimala me je ta ura in prisedem k radio-aparatu, ter čakam na razne zanimive in nezanimive stvari. Pisma nepodpisana v arhiv. Pa se oglasi v pismu tudi neki gospod inženjer iz Zemuna s polnim podpisom, zato pismo ni bilo odloženo v arhiv brez umestnega odgovora. Gospod inženjer prosi, da bi radio-oddajna postaja oddajala večkrat tudi zborovsko otroško petje. In veste kaj Vam odgovori stric iz radio-oddajne postaje — poslušajte in strmite:

»Vašo prošnjo uvidevamo, žal pri nas v naših šolah nimamo tako reprezentativnih zborov, kakor so na primer »Wiener Sängerknaben«, in katerih (namreč naše zbore) za take nastope zelo — zelo pogrešamo.« Tako nekako se je blagovolil izraziti dotični gospod, ki menda ni dovolj informiran o našem priznanem mladinskem zboru »Trboveljski slavček«, ki ni koncertiral samo v Ljubljani, temveč tudi v Celju, Mariboru, Beogradu, Zagrebu i. t. d. z največjim uspehom in o katerega nastopih so se izrazili zelo strogi ljubljanski, beograjski in zagrebški kritiki jako pohvalno in z laskavim priznanjem, da obstoječi zbor nadkriljuje takozvane in od dotičnega gospoda pri radio-oddajni postaji poveličevane »Wiener Sängerknaben«.

Kaj naj si mislijo o takem mnenju posameznih gospodov s strani radio-oddajne postaje onkraj naših meja naši bratje?

In sedaj se vprašujemo — ali je mogoče, da sedi v naši slovenski oziroma jugoslovanski radio-oddajni postaji človek, ki namenoma noče priznati našim zborom prvenstva pred nemškimi? Ali se res ne more otresti naša slovenska radio-oddajna postaja onega nemškega duha, ki še vedno veje med nezavednimi in politično propalimi Slovenci in ali še ni bilo dovolj kritike o nesramnem predvajanju italijanskih oper in operet v našem radiu, ali naj se tem pridružijo še razna nemška izvajanja, medtem ko trpe naši bratje na obeh straneh v popolni nesvobodi zatrti in zasužnjeni? Ali se moramo v izbiri sporeda pokoravati oni peščici gospodov okrog radio-oddajne postaje Ljubljana, ki gredo z glavo skozi zid in ostajajo za vse pritožbe gluhi in nemi?!

Čakamo zadevnega pojasnila in opravičila, ter upamo, da bodo v bodoče gospodje pri radio-oddajni postaji upoštevali naše opravičene pritožbe in se izogibali sličnih neljubih incidentov.

Ravnikar Franjo.

Celovški knezoškof v objemu Heimatsdiensta

Da so vse državne in deželne oblasti in uradi na Koroškem uprežni v **nasilno** germanizacijo koroških Slovencev — je vsem zadostno znano. Marsikateremu pa je ostalo neopaženo, da se je po plebiscitu pridružila preganjanju in zapostavljanju koroških Slovencev tudi cerkvena oblast. Pokojni celovški knezoškof Kan je spoštoval in varoval pravice koroških Slovencev glede uporabe slovenskega jezika v cerkvi in v vodenju rojstnih in mrliških matic in poročnih knjig in listov. Vse drugače njegov naslednik dr. Hefter, — ki je po plebiscitu slepo orodje v rokah agresivnega nemškega društva Heimatsdienst, v katerem so se združile vse nemške koroške stranke, tudi socialdemokratska in krščanskosocialna, da prej ko mogoče povsod iztrebijo koroške Slovence na Koroškem **in sicer nasilno.**

Celovški škof je sam privandranec iz Bavarske; čeravno je že nad 10 let škof celovške škofije, se ni potrudil naučiti se slovenskega jezika, čeprav je tretjina njegovih vernikov Slovencev. Če bi bil med črnci v Afriki, bi se gotovo naučil jezika črncev — le koroški Slovenci se tudi v cerkvi slabše traktirajo s strani njihove najvišje cerkvene oblasti, kakor črnci v Afriki. Ne bomo tu naštevali, koliko slovenskih poštenih in dobrih duhovnikov je moralo iz Koroške bežati, ker se cerkveni vladika ni hotel za nje postaviti v bran? Koliko nemških duhovnikov je on poklical iz Prusije in Rajha ter jih nastavil na slovenskih župnijah, čeravno so popolnoma nezmožni slovenskega jezika. Prepovedal je župnim uradom voditi v slovenskem jeziku matrike rojstev, porok in umrlih.

Še dobro nam je v spominu, ko je kot škof prepovedal pred leti kandidirati slovenskemu župniku Poljancu na listi Slovencev v državni zbor. Slovenskim duhovnikom, ki jim je naložil nemške pridige v popolnoma slovenskih farah, je odgovoril, ko so mu pojasnili, da v fari nimajo nobenega Nemca in da pridigajo nemški praznim klopem — da naj vsak, ki se mu ne bo pokoraval, zgine čez Karavanke v Jugoslavijo.

Vnebovpijoče so zadnje krivice, ki jih je zagrešil škof nad Slovenci v letu 1932.

Že poprej je hotel na vseh farah upeljati nemški katekizem. Ker vsled odločnega odpora slovenskih duhovnikov tega ni dosegel, nalaga sedaj polagoma v raznih slovenskih župnijah duhovnikom, da morajo podučevati veronauk v šoli samo v nemškem jeziku. Tako je naložil župniku v Kotmarivasi, da mora od tretjega leta naprej podučevati krščanski nauk v nemškem jeziku; isto je v župniji Marija na Zili.

V zadnjem času je celovški škof nastavil na fari Podklošter, ki je slovenska in je imela dosedaj vedno slovenskega župnika, za župnika nekega nemškega duhovnika doma iz Esena v Prusiji in tudi kaplana — nemškega privandranega duhovnika. Oba ne razumeta nobene besede slovenski. Slovencem je onemogočeno radi neznanja slovenskega jezika s strani obeh privandranih nemških duhovnikov izvrševati svoje verske dolžnosti in potrebe. V sosednji fari — Vrata — je tudi nemški duhovnik, star gospod, župnija je slovenska. On je prej pošiljal svoje farane k spovedi k slovenskemu župniku in kaplanu v Podklošter. Vsako leto je bilo v njegovi fari več sto Slovencev, ki so se šli v Podklošter slovensko spovedati. Ker je sedaj celovški škof nastavil v Podkloštru same nemške privandrane duhovnike, je župnik na Vratah čutil toliko poštenosti v sebi, da je proti temu zapostavljanju Slovencev protestiral, ker je s tem tudi njegovim faranom — Slovencem onemogočena slovenska spoved in slovensko cerkveno opravilo. Zagrozil je, da bo zapustil v znak protesta faro in prosil drugam.

Boljšega dokumenta za preganjanje Slovencev na cerkvenem polju s strani celovškega knezoškofa dr. Adama Hefterja ne rabimo, kot je protest župnika na Vratih pri Podkloštru. Tudi on je Nemec — toda toliko pošten, da pusti Slovencem one pravice, ki jim gredo po božjih in cerkvenih postavah.

Kaj pravi k temu po preprostemu nemškemu župniku osramočni knezoškof v Celovcu!? — Kolikor ga mi poznamo, bo Slovence naprej preganjal — najbrž v čast božjo in veselje nemškega Heimatsdiensta.

O čudnih potih J. a. d. „Triglav“ v Ljubljani

boste morali, gospod urednik, otvoriti kar poseben stolpec v Vašem listu. Doslej se namreč o teh pojavih v triglavskih vrstah še ni javno razpravljalo, dasi postaja to vprašanje od dneva v dan aktualnejše. Ne moremo si misliti, da se s takimi nastopi politično nezrelega vodstva, o katerih ste že poročali in boste gotovo še imeli priliko govoriti, strinjajo Triglavani po svoj večini. Tej večini v razmišljanje nekaj vprašanj:

1. Ali so res na sestanku tehnikov geodetske stroke **Aleksandrove** univerze sklenili Triglavani in katoliški akademiki, da naj se z naslova skupnega društva tehnikov **črta** beseda **»jugoslovanskih«** tehnikov?

2. Ali res namerava vodstvo JAD »Triglav« črtati iz svojega imena prvo besedo »Jugoslovensko«?

3. Ali so se v resnici domenili Triglavani, da se oficielno ne udeleže proslave 20-letnice »Preporoda«?

4. Ali je res, da je član odbora, na vprašanje, v čem so se ločile kandidatne liste na zadnjem občnem zboru, odgovoril, da je **propadla** sokolska lista, kar je za »pravega« Triglavana samo ob sebi umevno?

Kdor spoštuje državo, kdor ljubi nacijo in kdor ima srce za revne in bedne, je naročnik »POHODA!«

Akademiki, Narodna odbrana Vas kliče v zbor, krepite njene vrste v pohodu proti korupciji in nepoštenju!

Akademski „Pohod“

Naša generacija

Vsaka generacija mora izpolniti nalogo, ki jo nalaga čas in prilike, v katerih živi. V svojem razvoju življenje ne pozna mrtve točke, v njem je vse živo in se giblje v dve smeri: navzgor ali navzdol. Ako je generacija, ki trenutno vodi narodovo usodo dorasla svoji vlogi, potem se narodov življenjski standard in kultura dvigata, v nasprotnem primeru padata.

Tudi mi smo ena generacija. Nismo ko ona predvojna omladina, ki je z orožjem v rokah in največjimi žrtvami ustvarjala Jugoslavijo. Smo njeni nasledniki, borci, ki bomo v bodočnosti stopili na njeno mesto, stopili šele tedaj, ko bo ona dovršila svojo življenjsko nalogo. Upamo, da z istim uspehom kakor ga je imela na bojnih poljanah. Življenje bo pozvalo tudi nas, da zamenjamo stare, v borbi in delu izrabljene sile. To še ni tako blizu, pa s tem še ni rečeno, da smemo počivati; življenje zahteva od človeka danes mnogo, in ako hočemo tudi mi uspešno dovršiti to, kar nam nalagajo, se moramo resno pripravljati.

Naše zanimanje za javno življenje in sodelovanje v njem, posebno v omladinskih vrstah, je pričelo šele v že ustvarjeni Jugoslaviji. Poznamo zgodovino borbe za ustvarjenje te države, toda v tej borbi nismo aktivno bojevali. Takrat so se borili naši očetje za našo bodočnost. To je ona razlika, radi katere smo mi druga generacija, različna od one, ki je svoje sanje uresničila s svojo krvjo.

Nismo se razvijali v času, ko je bila vsa jugoslovanska omladina v borbi za dosego svojega skupnega smotra — edinstva, složna, temveč takrat, ko je bil ta smoter že dosežen vsaj na papirju in zemljevidih, ako ne v dušah. Z edinstvom je izginila tudi skupnost omladinskih vrst. Izgledalo je, da je omladina izgubila svoj kompas, ki naj bi kazal pravo smer; razne strankarske in separatistične strasti so razbile njene prej tako trdne vrste.

Nastal je kaos. V njem se je razvijala naša duša in iskala izhoda iz njega. Nekateri so ga našli in šli dalje v njegovi smeri, našli so pot, ki jo je večina zgrešila.

Pravilno pojmujoč novi čas in njegove zahteve smo uvideli, da propagirati in ustvarjati jugoslovanstvo na stari način nima smisla. Jugoslovan je za nas oni, ki je sam v svoji duši preživel nastanek in razvoj ideologije, ki jo zastopa in ki mu je postalo jugoslovanstvo neomajna vera. S tem nočemo reči, da je treba jugoslovanstvo patentirati, uniformirati. Nasprotno! Kakor pri vsakem pokretu, tako dopuščamo tudi tu različna mišljenja, samo da so iskrena in delujejo v dobri veri — za korist jugoslovanskega naroda, ki je vrhovni in edini postulat vsakega nacionalnega dela. Ta mišljenja pa ne smejo zapirati poti k našemu končnemu smotru — bratskemu sožitju vseh jugoslovanskih rodov in njihovega edinstva. Šarlatanstvo ni nikjer zdravo, posebno ne tu! Pravo je ono mišljenje, ki skuša zgraditi poedinca kot posebno individualnost v sistemu celote in ga usposobiti za samostojno mišljenje in delo. To hočemo v prvi vrsti.

Mislimo, da je minul čas, ko se je moglo govoriti o jugoslovanstvu kot o lepi pravljici, kot o nečemu, ki bo v bodočnosti ozdravilo vse rane in osrečilo vsakogar. To je bilo možno pred vojno, a danes se ne more več na ta način dokazovati ljudem njegovo osnovanost. Imamo državo, Jugoslavijo, reelno, in v njej je treba delati. V težkih časih se je rodila, a še v težjih preživlja svoja mlada leta. Svetovna vojna je prinesla na površje nova socialna, gospodarska in politična vprašanja. Vse države žive v nekaki mrzlici. Narod se bo danes navdušil za ono idejo, ki mu bo nudila najboljši izhod iz zmede socialnih in gospodarskih problemov, ki trenutno dominirajo. Iz tega sledi, da moramo nehati polagati važnost zgolj na abstraktne idejne borbe; narod s praznim želodcem ne more misliti! Naše delo mora zavzeti novo smer, ustvarjati in graditi mora način za rešitev navedenih gospodarsko-socialnih vprašanj.

Jugoslovanstvo kot politični in zgodovinski problem je za nas že davno rešeno, za njegovo uresničenje obstoja načrt — Velika Jugoslavija, in o njem kot takem nočemo izgubljati besedi, kajti dovolj sil je bilo že tu zapravljenih. Kdor še danes ne veruje, da je edina rešitev Jugoslovanov v Jugoslaviji, ta ne bo verjel še tako tehtnim dokazom na papirju, njemu je treba nuditi dokaze v življenju. Dati te dokaze, v življenju dokazati resnično jugoslovanstvo kot edino rešitev v življenju Jugoslovanov, to bo glavna naloga naše generacije. Zgodovina je stoletja ustvarjala razlike med našimi rodovi in teh razlik ne moremo spraviti v sklad v par desetletjih. Tudi današnja socialno-gospodarska vprašanja so produkt življenjskih dogajanj, ona so in bodo glavno torišče našega dela. Ko bodo rešena ta vprašanja, se bodo pojavila nova, kajti življenje živi in ne miruje. Tudi napram tem vprašanjem bo treba zavzeti odločna stališča in jim najti kar najboljšo rešitev.

Na ta način se moramo mi, omladina, pripravljati na oni čas, ko nas bo življenje pozvalo na odločena mesta. Priti moramo dograjeni, z izdelanimi pogledi na vse življenjske probleme. A ne kot večina doslej, ki je poznala skoro le neznatne politične in idejne borbe v političnih vrstah, a v vseh ostalih pogledih ostajala brez vsakega pojma o življenju, posebno pa o važnih socialnih in gospodarskih vprašanjih.

Zato se moramo že sedaj pripravljati, že sedaj graditi v sebi temelje svojega mišljenja, kajti edino na ta način bomo ohranili v svojem delu kontinuiteto z našo predhodno generacijo in prišli v življenje kot v nekaj poznanega, ne pa kot popotnik, ki išče šele pot, kod naj krene.

—

Guštanj

NARODNA DELAVSKA POLITIKA

Kar dve zaporedni številki časopisa »Delavska politika«, se zopet bavita z nami Pohodovci in delavskimi prilikami v Guštanju. Pa še trdijo v teh številkah, da mi za delavski pokret nimamo nobenih zaslug! Saj bi bilo tu pri nas skoro že kmalu vse zaspalo, življenje je teklo že povsem enakomerno iz dneva v dan, spremenilo se ni ničesar: delavci so trpeli, drugi pa so dobro in brezskrbno živeli. Pa ti pridejo Pohodovci in sedaj sta naenkrat življenje in bodočnost tu! Pa je še »Delavska politika« dobila nekaj gradiva iz Guštanja, tako, da je naraslo zanimanje tudi za njo, toda iskati jo moraš po vseh koncih in krajih, preden jo dobiš v roke, tako malo naročnikov ima! Morebiti bo sedaj bolje — zopet po naši zaslugi, četudi trdijo, da mi Pohodovci nimamo za delavstvo niti toliko zaslug, kolikor je črnega za nohtom.

Mi pa nasprotno trdimo, da tisti, ki se v glavnem opirajo na list, naši internacionalci, **imajo** zasluge za delavstvo, in sicer ravno toliko, kolikor **je** črnega za nohtom; to črno pa je nastalo zaradi tega, ker so se vsi delavci praskali za ušesi in se grabili za glavo, ko so zvedeli zasluge ravno tistih internacionalcev, ki se jezijo, da jih Pohodovci — pri spanju motimo. Koliko črnega za nohtom je nastalo samo zaradi kolektivne pogodbe in koliko še le radi klavnice! Pa še pravijo, da so delavci nam, Pohodovcem, trn v peti! Vprašamo, kdo se pa sedaj druži s tistimi, ki gulijo uboge delavce, Vi, internacionalci ali mi nacionalci? Ponavljamo še enkrat, da nam vpadate v hrbet vsakikrat, kadar hočemo mi za delavce kaj dobrega storiti. **Tudi sedaj!** Ko ne morete na nas ničesar slabega najti, trdite, da smo fašisti, komunisti, klerikalci in še nemški nacionalisti. Kako razveseljivo za nas; vse se zbira v našem taboru! Nas mora res že veliko biti!

Pa žalibog, da Vam nikdo ne bo verjel, da bi bili v našem taboru n. pr. fašisti! To strašilo Vam ne bo prav nič zaleglo pri količkaj pametno mislečih ljudeh. Trdite nadalje, da je podpisani bil nemški nacionalec. To bi bil menda res **edini** slučaj, da bi bil nemški nacionalec v **Guštanju** sredi svetovne vojne, za časa najhujšega preganjanja, podpisal izjavo za Jugoslavijo, majniško deklaracijo! Ali niste smešni, Vi dopisniki Delavske politike?! Trdite, da sem bil že vse, socialist, komunist, klerikalec. Zakaj pa ne? Ali morete reči, da sem se kam silil? Povsod so me vabili in **prostovoljno** volili za predsednika, samo, da bi me dobili na svojo stran. Pravim pa, da sem tudi povsod **prostovoljno odstopil,** ker sem kot Slovenec spoznal prvič, da so socialisti bili vsakemu slovenskemu pokretu sovražni, nemškemu pa ne, drugič, da so komunisti nastopali proti obstoju kraljevine Jugoslavije, za katero sem se jaz že med vojno podpisal in tretjič v Jugoslovansko strokovno Zvezo sem vstopil, ker takrat **še ni** bilo Narodno strokovne zveze, iz nje pa sem izstopil, ker sem kot pristaš nedeljive in edinstvene Jugoslavije vstopil v pokret, ki ga sedaj tako uspešno in krepko zastopa »Pohod«. Človek, ki išče, je pač pogosto, ker nič ne najde, razočaran in išče uresničenje svojih idej drugod...

Glede pouka nemščine prečitajte še enkrat prav dobro »Pohod«, pa boste videli, da se zaganjamo v vse kaj drugega kakor pa v preproste delavce. Pa Vam se menda temni pred očmi, ko čitate »Pohod«. Čim več laži prinašate, tem manj se Vam bo verjelo. Čim bolj boste Vi z nemščino v šoli agitirali, tem dalje je **ne** bo. Potrebo našega delavca po znanju nemščine tudi mi dobro poznamo, reči pa moramo, da kljub **Vašemu** znanju nemščine, še niste pokazali prav nobene posebne modrosti. Sicer pa: zakaj nas napadate? Zakaj ne odgovorite na našo ponudbo za skupno delo za dobrobit delavstva? Ker se vi trgate za predsedniška in županska mesta, ne pa mi. Zato pa se tudi zaganjate v nas! In če iščete Vi zaščitnike med gospodo in kapitalisti, zakaj naj bi mi ne iskali med temi svoje dobrotnike? (Rad i trud.) Sicer pa se ne borimo proti socializmu, nego proti lažisocializmu, in **laži internacionali.** Zato in samo zato smo jugoslovanski narodni delavci.

Matija Gradišnik.

Prekmurje

NEKAJ BESED O ZATIRANJU NEMCEV IN NJIH LOJALNOSTI!

Med onimi 32.000 Nemcev, ki žive v dravski banovini so gotovo všteti tudi oni Nemci, ki žive v Prekmurju ob jugoslovansko-avstrijski meji in o katerih je širši javnosti malokaj znano. Tik ob meji leže tri vasice. Ocinje, Kramarovci in Fikšinci, katerih prebivalci so »čistokrvni« Nemci. O njih »čistokrvnosti« nam dovolj jasno govore priimki kakor Zrim, Rogač, Geder, Marič, Kočar, Šalomon, Hajduk, Gangl in mnogo drugih! Ako bi se hotelo nekoliko natančneje premotriti njih pokoljenje, bi prišli do ugotovitve, ki bi bila zanje gotovo porazna. Toda mi nismo tako natančni! V teh treh vasicah živi približno 1000 duš. Za 140 šoloobiskujočih otrok imajo kar 2 nemški ljudski šoli, imajo svojega nemškega župnika v Fikšincih, v farni cerkvi sv. Jurija imajo vsako nedeljo ob 8. uri peto sv. mašo z nemško pridigo. In vkljub vsemu temu govore še vedno o nekakšnem tlačenju in zatiranju! Podružnici nemško-švabske kulturne zveze v Ptuju se dozdeva, da žuli njih soplemenjake še vedno barbarski jarem in pogostoma prihajajo med nje razni hujskači, da jih potolažijo in bodre. Dični g. župnik v Fikšincih jih pri tem vneto podpira in posrečilo se jim je, da so dosegli da se tudi v bližnji vasi Serdica otvori nemška vzporednica. Saj nihče proti temu ne oporeka, da se otvarjajo nemški razredi za prave Nemce. Nikakor pa nam ne gre v glavo, da bi to »ugodnost« uživali tudi otroci slovenske matere ali slovenskega očeta! Za dušni blagor podrejenih ovčic prevneti g. župnik skrbi, da njegovi jančki ne pozabijo čitanja vsenemške gotice in v ta namen deli učencem nekakšne erste lezebuhe na katerih stoji pečat: ajgentum der štadt Vin. Ni treba nikakšne razlage, od kje te knjige izvirajo! Pečati dovolj jasno o tem govore! Premnogi otroci nimajo potrebnih učnih knjig. Za nabavo teh knjig naj bi se velečastiti pobrigal! Ne bi mu bili hvaležni samo starši, ampak tudi marsikatera druga oseba!

Na Štefanovo pa je podružnica nemško-švabske kulturne zveze priredila božičnico za te revne otroke. Deputacija treh oseb je prišla in delila darove v šolah Fikšinci, Kramarovci in Serdica. Ob priliki delitve darov je tajnik omenjene podružnice g. dr. Starkel Božidar imel nagovor. Poslušajte izvleček nagovora: »Božič je pravi nemški praznik! (Opomba pisca: Pozor! Pikelhavbo na glavo! Angeli torej niso peli one vsemu človeštvu znane pesmi, ampak so hajlali!) Ob tej priliki vas prosim otroci, bodite najboljši med nemškimi otroci in ostanite zvesti nemškemu narodu!« Krasen nagovor! Ne? Ob takšnem nagovoru mora v otroških dušah z vsem žarom zaplamteti ona, od njih samih tolikokrat poudarjena lojalnost do naše države! Nikakor nisem proti obdaritvi otrok! V današnjih težkih časih je vsak dar dobrodošel. Ako pa se imenovani podružnici zdi res potrebno obdariti otroke, tedaj naj pošlje darila na krajevne šolske odbore posameznih šol! V teh šolskih odborih so tudi možje večinoma ravno takšnega mišljenja in čuvstvavanja, kakor so oni sami in tem možem so najboljše znane gospodarske razmere staršev. Na ta način si bode vodstvo podružnice prištedilo nekaj denarja na potnih stroških in na prošnji za dovoljenje. Otroci bi tedaj gotovo ne slišali tako krilate bedastoče, da je Božič pravi nemški praznik!

Vrhnika

HLAPČEVSKA USLUŽNOST

Človek res ne ve več, kje je? Hlapčevske uslužnosti pri nas res ne bo zmanjkalo. Škandal, in to tem večji, ker je zagrešil ta greh nacionalist v državnem uradu. Vemo, da ga ni napravil namenoma, ampak slučajno. Toda s tem se mora nehati, da se ne bi več vedelo, kateri je službeni jezik v državnih uradih. Kaj mislite, da je res treba govoriti državnemu uradniku v službi nemški z g. Königom. Mi vam povemo in tudi g. Königu, da je uradni jezik srbsko-hrvatsko-slovenski. Čeprav ste iz Šlezije, ampak državni jezik se boste morali že naučiti, g. König. Ako se to še kedaj ponovi, bo sledilo polno ime, z označbo kraja in časa. Brezobzirno naprej!

V. K.

■

Odbor Sokolskega društva na Vrhniki izjavlja, da ni v nikaki zvezi z dopisom, ki je izšel dne 10. dec. 1932. l. v 14. štev. lista »Pohod«, glede tuk. sokolskega društva, ker mi smo hvaležni za vsak dar in ne poznamo med člani nikake medsebojne razlike. Akademija dne 1. decembra 1932. l. je bila vstopnine prosta in so se pobirali le prostovoljni prispevki, zato nima nihče pravice taksirati našega članstva. Tudi za delo, obnašanje in kritiko članstva je merodajen za svoje poslovno leto le odbor, ki poda svoj obračun na občnem zboru in ne dopisnik, ki ne pozna razmer ali pa namenoma piše neresnico. S takimi dopisi se društva ne podpre pač pa se seje samo sovraštvo in neti ogenj osebnih razprtij. Mladino, ki piše, da se jo ovira, prosimo, naj pokaže samo en pozitivni uspeh, ker ono mladino, ki dela in ne pozna ovir, poznamo. **Završnik A.,** starosta.

Trojane-Čemšenik

HOČEMO NOVE UPRAVNE RAZDELITVE

Po novem občinskem zakonu občine z manj kot 2000 prebivalcev ne bodo več obstojale. Ena izmed teh je tudi naša občina Trojane. Dne 26. decembra smo imeli dva sestanka, prvega v šoli v Čemšeniku, drugega v Šentgotardu. Na obeh sestankih se je reševalo vprašanje odcepitve dveh kat. občin in sicer Čemšenik-Jesenovo ter Brezje-Doberljevo od polit. občine Trojane. Razen par nasprotnikov smo bili vsi enoglasno za ločitev in da se priključimo k polit. občini Kotredež ali Aržišče. Že pred desetimi leti smo prosili za ločitev in letos spomladi smo ponovno zaprosili bansko upravo v Ljubljani, da nam to zadevo reši, a reklo se nam je, naj počakamo novega obč. zakona. Sedaj je zakon tu, torej na delo. Nekaj starokopitnežev z županom na čelu bodo skušali z vsemi sredstvi obdržati sedanjo občino. Mi pa dobro vemo kako krivično je bil pred desetimi meseci sestavljen novi obč. odbor. Zakaj imamo mi samo 4 odbornike, Šentgotard pa jih ima 13. Mi smo bili vedno molzna krava in ker to nočemo več biti, hočemo da se naši prošnji ugodi. Imamo tudi druge razloge za to in sicer.

Uradni opravki pri srez. načelništvu v Kamniku so radi neprikladnih in dragih prometnih zvez v zvezi z velikimi stroški. Peš nam pa vzamejo dva dni časa, do sodišča na Brdu zopet en dan. Pod občino Kotredež ali Aržišče, pa bi nam bilo do srezkega načelništva in sodišča mnogo bližje, saj bi opravili v Litiji pri obeh uradih radi ugodnih in cenejših prometnih zvez vse v enem dnevu. Že po naravi spadamo pod litijski srez, kajti ves promet je usmerjen na Aržišče in Kotredež, vse vode se stekajo in vsa pota vodijo v to smer, les in vsi drugi pridelki romajo v ta okoliš. Primernejša bi še bila obč. Aržišče kot Kotredež in to v gospodarskem in nacionalnem oziru. Prosimo torej kr. bansko upravo v Ljubljani, da ugodi naši želji, ki jo gojimo že nad deset let.

Prihodnjo številko bomo **ustavili** vsem onim, **ki nam do tega časa ne bodo nakazali naročnine.**

Stara cerkev pri Kočevju

POPRAVEK

Oberlehrer: Ta g. Oberlehrer se ni dal nikdar nalogo kultivirati Staro cerkev. To je podla laž! Ni res, da prireja nemške igre s slovenskimi otroki, pač pa je res, da prireja z nemškimi otroki nemške igre v kolikor zahteva njegova okoliščina; obenem prireja tudi slovenske igre in vodi tudi slovensko petje pri šol. mladini; njegovo delovanje mu je bilo na Tyrševi proslavi javno priznano. Obenem pripomnim, da je bil tudi prosvetar sokolskega društva v Stari cerkvi ter je član Sokola že od 1. jan. 1922. leta, kar je morda prvi slučaj med nemškimi učitelji. Pač pa je res, da je držal nemški govor pred spominsko ploščo padlih junakov, ker so bili verniki povečini nemške narodnosti; le malo jih je bilo, ki so razumeli slovenski jezik. Kar se pa tiče slovenskih otrok je pa omenjeni **Oberlehrer** vršil vse proslave v slovenskem jeziku. Torej ni treba imeti strahu, da ta Oberlehrer ne vzgaja našo mladino v slovanskem duhu. — Kakor že zgoraj omenjeno, je ta Oberlehrer že s tem dokazal, da je zvest slovenski ideji, ker je prostovoljno iz lastnega nagiba pristopil že leta 1922. k Sokolu, kar najbrže nacionalist ni. Najboljši dokaz kako zvest Jugoslovan je Oberlehrer je pa ta, da bi lahko 20. sept. 1908. leta kot Nemec mnogo svojih součencev v 3. letniku na ljubljanskem učiteljišču izdal kot zarotnike, ker so v učilnici demonstrirali proti pokojni Avstro-Ogrski. To so mu sami priznali julija 1929. leta, ko so obhajali 20 letnico mature.

Oberlehrerjeva soproga pristna Slovenka se še ni na nobeni nemški prireditvi bahala, kakor se nacionalist izrazi, ker ni bila drugega kot gledalka. Pač pa je **nastopila** pri sokolski enodejanki »Napoleonov samovar« kot igralka in je svojo vlogo mojstrsko izvršila ter ne samo izvršila, temveč s pomočjo svojega partnerja nekega gospoda iz Kočevja rešila blamaže, ker je postala situacija tako kritična, da se je samo njiju zmožnosti zahvaliti, da se ni spustil med predstavo zastor. — Obenem je ta Oberlehrerjeva soproga obiskovala večino slovenskih iger v Kočevju, kar jih je bilo igranih ob času njenega bivanja v Stari cerkvi. — Kar se tiče tega, da je krstila Sokole z osli, biki in norci, je tudi podla laž, kar se je dokazalo pri sodišču. Da je ta Oberlehrerjeva soproga res pristna in prava Slovenka, je razvidno iz tega, ker je bila že od leta 1907. članica sokolskega društva v Metliki, kar pa nekdo, ki sodeluje morda z dopisnikom nacionalistom ni bil, dasi ravno je to pripovedoval več osebam in se celo meni izrazil, da je bil že poprej član nekega sokolskega društva, kar se pa je izkajalo za popolnoma neresnično. Toliko v vednost, da se ne bo imelo napačnega mnenja o Oberlehrerju in njegovi soprogi v Stari cerkvi.

I. **Sumperer,** učitelj in soproga.
Ferdo Bončina, predsednik prosvetnega društva »Sloga«.

Nabirajte naročnike, pošiljajte dopise, zbirajte dokazni material za razkrinkanje vseh krivic in podlosti!

Film naše zemlje

LAŽILITERATURA

Prečital sem dvoje knjig iz zbirke »Nolit. in sem se spomnil, da je letos spomladi nastal zaradi te zbirke spor, v katerega so se vtaknili tudi naši kulturni delavci. »Nolit« pomeni po boljševiško »Nova literatura«. In ta literatura je res nova, samo da ne tako, da bi je ne razumeli. Ornjanski je imel prav, ko je pisal, da je pri teh knjigah ideja važnejša, ko umetniška stran, z drugimi besedami: glavna stvar je komunistična agitacija, vse drugo je za nameček. Proti tej v oči bijoči resnici je protestiral izdajatelj »Nolita« prof. Bogdanovič, iz česar je nastala polemika, ki jo je izdala »Binoza« v Zagrebu pod naslovom »Beogradska književna afera«.

Vsa zadeva je bila prav zanimiva za naše razmere. Iz načelnega vprašanja, ali naj gojimo nacionalno ali socialno literaturo, je nastal osoben spor, v katerem se je pokazalo, kako so politično usmerjeni naši t. zv. kulturni delavci. Ako pa človek prečita par knjig iz »Nolita«, potem šele spozna, kaj je pri nas vse mogoče in kako velika je svoboda za one, ki neprestano sramote našo državo pred svetom, češ, da v nji ni svobode. »Nolit« je založba, ki izdaja najnovejše, ne le po obliki ampak tudi po vsebini, pogosto pa tako tendencijozne stvari, da ni dvoma, da se je tu umetnost umaknila — tendenci ali ideji kakor trdijo zagovorniki te nove literature. Sicer se pojavljajo tudi pri nas podobne stvari. Dela, ki nosijo na sebi ta pečat svoje dobe, so deležna neomejene pohvale gg. kritikov, vse drugo zanje ni več umetnost. Namen je prozoren: nov čas — nov človek — nova umetnost — nova družba!

NAŠIM PREVAJALCEM!

Gosp. prevajalce, ki zadnja leta tako marljivo množe našo literaturo in trdijo, da s tem vrše veliko kulturno delo, bi prosili, da ne greše toliko proti oni slovenščini, ki jo tako zagovarjajo v drugih svojih spisih, kakor da so oni edini njeni boritelji in branitelji. Tako v »Krvavih arenah« bode čitatelja dosledna pisava »Živijo« namestu »Živio« ali »Živel«, kajti živijo se ne pravi nič, kvečjemu: oni živijo, kar pa nima velelnega pomena. Če hoče kdo z »Živijo« dokazati razliko od srbohrvaškega »živio«, je to samo dokaz, do kakšne smešnosti vodi fanatizem.

Glede pisanja in sklanjatve slovanskih imen v Ossendowskega knjigi »Lenin«, (ki jo sicer vsem priporočamo) bi se dala napisati cela razprava. Je res škoda, da je šlo delo v tej obliki v svet. Ako dajemo našim prevodom že na zunaj tako lepo obliko, je pač treba, da je tudi slovenščina v knjigi brezhibna. V »Svetem satanu« n. pr. moramo čitati »v Gorokovaji ulici«, kar je kričeč dokaz, kako malo smo se glede ruščine odnemčili. Je še nekaj takih napak pri lastnih imenih. »Birževije vjedomosti« (Borzna izvestja) pozna vsa Evropa in se ne pišejo v ednini. Tudi ni lepo v slovenščini, če pišemo pridevnike od samostalnikov na -ov n. pr. Hrastovljev. Je pač lepše n. pr. posestvo Hrastova kakor Hrastovljevo posestvo. Sicer nas prevajalci bogatijo tudi z narejenimi izrazi, v »Potepuhih« pa čitamo tudi »špasen, rit in drek,« kar spada tudi v novo slovstvo.

UMAKNITE SE!

Dobivamo pozive, naj začnemo zbirati in priobčevati imena onih ljudi, ki odjedajo kruh brezposelnim, to so bogato poročene gospe, ki sede v svojih službah in upokojenci, ki odjedajo kruh drugim uradnikom, ljudje, ki so doslužili, pa se ne umaknejo, in še nešteto takih, ki so nepotrebni v službi, ker imajo svoj kruh, in provzročajo brezposelnost. Zima raste, lakota in mraz bosta pognala ljudi na ulice. Gorje onim, ki pravočasno ne spoznajo, kaj je njih dolžnost do sočloveka.

VOJVODINA »KRANJSKA«

Tekom božičnih počitnic sem obiskal prijatelja, ki je šolski upravitelj na neki šoli v Prekmurju. Ogledava si razrede. Ob vstopu v razred mi pogled nehote obtiči na stenskem zemljevidu z napisom: Stenski zemljevid Vojvodine Kranjske. Prijatelj! Ako res nimate denarja, da bi si nabavili nov stenski zemljevid, prelepi tisto mesto in napiši primernejši napis! Še Valvazor se nam pritajeno hahlja!

WRSCHATZ!?

Knjižarnica Gece Kona Beograd je založila in nekaterim nemškim šolam poslala na ogled knjigo pesmarico: liderbuch fir di folksšulen. Na ovojni strani knjige je natisnjeno, da je pesmi zbral N. N. učitelj in Vršac. Na prvi in drugi strani knjige pa opazim, da se ta gospod nahaja »in Wrschatz«. Vse one, ki tako hitro pozabljajo, kako se pišejo naša jugoslovanska mesta, pa naj bo sram! Nekatere pesmi, kot n. pr. muteršprahe, mislim, da bi ne smele biti v tej zbirki.

UČITELJSTVO ZBUDI SE!

Ko sem prebral v nekem listu apel: »Na tebi je narodni učiteljica, da vzgojita deco tako, da se bo spomnila na vsak plebiscit, da ne bo pozabila na noben kamen, ki je bil nekdaj naš, da ne bo izpustila iz vidika nobenega v robstvu vzdihujočega brata in sestre!« sem se domislil učiteljstva na neki višje organizirani šoli v našem kotu.

Enajst jih je, trije učitelji, osem učiteljic, med temi štiri, ki še danes demonstrijajo javno v cerkvi z **gebetbuhi,** naročajo, berejo, posojujejo nemške romane, dasiravno imamo doma dovolj in na izbiro založb. Na potu, v vagonih iščejo stike in družbe, kjer se samo švabčari. Ni čuda, vzgajale so se v nemških zavodih, ena je celo raznarodovala in potujčevala slovensko deco nekaj let na šulferajnski šoli v Zasavju. Opravičeno je na nekem učiteljskem zborovanju, o našem kotu, šolski nadzornik poudarjal: »Premalo smo narodno zavedni!« Ako je po Cankarju: ljubeča kmetska mati zmožna vsega: prestavljati gore, izsuševati morje — pa naj bo jugoslovanska učiteljica brez moči — brez volje; zlasti, ko mora biti šolsko delo: **mojstrstvo!**

Ako trdi dr. Iv. Tavčar o slovenski ženi: »Ti si steber domovine, ti si nam ohranila vero in jezik, tvoja je zasluga, da je tlačena in zatirana Slovenija še skupaj in na svetu!« ti, slovenska učiteljica pa hočeš ostati še vnaprej črnorumeno pobarvana — omahuješ, kolebaš. Iztreznenje mora priti; posebinec, človek, družba — vsi se moramo korenito in temeljito izpremeniti. Za odpovedjo, izpoved — in nato odločen nastop. Biti Jugoslovan, mora biti slehernega ponos!

Oblast vedi, da je ravno popustljivost vzrok; da se ne ganemo z mrtve točke, da tavamo še vedno v megli nezavednosti, da se prepočasi jači jugoslovanska miselnost, prepolagoma utrjuje narodna zavednost. Besede so — ognja manjka! Iz malomarnosti vzgoje, popustljivosti bo zraslo še malo značajev — pa veliko veternjakov, koristolovcev, ki bodo postali prava šiba božja za državo in svobodo.

BOG JE NEMŠKI

Po delih jih boste spoznali... V farni cerkvi Sv. Jurija v Prekmurju se je na Silvestrovo vršila zahvalna služba božja. Petje in večernice so bile v nemškem jeziku, četudi je ¾ v cerkvi navzočim vernikom ta jezik skoraj neznan.

Odgovorni urednik Miroslav Matelič. — Izdaja za Narodno obrambno tiskovno zadrugo, r. z. z o. z., Ciril Majcen. — Tiska Učiteljska tiskarna (predstavnik Francè Štrukelj). Vsi v Ljubljani.